

FORSKNINGSBERETNING

FRA

DANMARKS KUNSTBIBLIOTEK

2009

Forskningsstrategi

Det er Danmarks Kunstbiblioteks (DKBs) opgave at samle, bevare, registrere og formidle viden om arkitektur, billedkunst og kunsthistorie; som nationalt hovedfagbibliotek har DKB en særlig forpligtigelse med hensyn til dansk arkitektur og billedkunst.

Forskning udført ved DKB skal i hovedsigtet være til støtte for samlingsopbygningen og til gavn for institutionens målgrupper. Kvaliteten af det, der tilbydes lånere og besøgende, er nøje forbundet med kvaliteten af den forskning, der udføres i tilknytning til institutionen. Et forskningsbiblioteks registrering og formidling kan sidestilles med museernes registranter og kataloger. Her fremlægges resultaterne af en koordineret og videnskabeligt baseret indsats med hensyn til vedligehold, udbygning og registrering af institutionens samlinger.

Forskningsressourcer baseret på støtte fra offentlige og private midler

Til DKB var der i perioden tilknyttet 2 fuldtidsansatte seniorforskere, hver med 25 % forskningstid; hertil kommer den forskningstid, direktøren kan afse. Til institutionen har der i perioden herudover været tilknyttet tre videnskabelige medarbejdere (to et halvt årsværk). De er uden egen forskningstid, men indgår sammen med andre medarbejdere i institutionsprojekter.

Novo Nordisk Fonden har i 2009 bevilget kr. 60.000 som støtte til mag. art. Annelis Fuchs projekt om fotografiet som kunsthistorisk arbejdsredskab (jfr. nedenfor).

Carlsbergfondet har i 2009 bevilget to mdrs. frikøb til ph.d. Mikael Bøgh Rasmussen til færdiggørelse af en afhandling om portrætmaleriet.

Forskningsberetning 2009

Beretningen har fem hovedafsnit:

1. institutionens betjening og formidling af kunsthistorisk forskning
2. internationalt samarbejde
3. individuelle projekter
4. eksternt tilknyttede forskningsprojekter

I. DKBs BETJENING OG FORMIDLING AF KUNSTHISTORISK FORSKNING

Følgende projekter, der bygger på et samarbejde mellem DKBs bibliotekarer, forskere og videnskabeligt ansatte, har som hovedsigte at forbedre og udvide adgangen til data, registranter og litteratur for forskere, uddannelsessøgende og institutioner i hele landet.

Arbejdet bidrager til at udvide og berige Bibliotekets web-registranter. Ved udgangen af 2009 er web-strukturen som nedenfor illustreret:

www.kunstbib.dk	Danmarks Kunstbiblioteks online formidling af samlinger, registranter og data
ARBIS (arkitektur og billedkunst integreret søgning)	<ul style="list-style-type: none"> Bøger og tidsskrifter [KUNST] Arkitekturtegninger [ARBI] Kunsthistorisk Billedarkiv [ARBI] Dansk billedkunst og arkitektur [BDK] Dias [DIAS]
Online kunstnerleksika:	Weilbach Dansk Kunstnerleksikon (4. udg.)
Elektroniske ressourcer tilgængelige for studerende og medarbejdere på Kunstakademiets Billedkunstsoler og Statens Museum for Kunst samt for alle besøgende på DKBs udlånsadresser	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Grove Art Online</i> • <i>The Oxford Companion to Western Art</i> • <i>Encyclopedia of Aesthetics og</i> • <i>The Concise Oxford Dictionary of Art Terms og</i> • <i>Getty Foundations BHA, Bibliography of the History of Art.</i> • <i>JSTOR</i> med fuldtekst adgang til samlet 165 tidsskrifter og serier om arkitektur- og kunsthistorie. • <i>Wilson Art Full Text</i>

1. Den kunsthistoriske nationalbibliografi

DKB er ansvarlig for de nationale bidrag til to kunsthistoriske fagbibliografier:

Bibliografi over Dansk Kunst (BDK) dækker litteratur på dansk og udenlandsk om dansk arkitektur og billedkunst samt kunsthåndværk og –industri.

BDK basen med litteratur om dansk billedkunst og arkitektur blev i 2001 gjort tilgængelig på internet adressen www.kunstbib.dk. I 2003 er basen med støtte i en bevilling fra DEF, Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek, blevet udvidet bagud, så den med i alt ca. 50.000 poster nu dækker hele den relevante litteratur fra ca. 1933 til i dag. I 2004 fortsatte udvidelsen med en retrokonvertering af den trykte standardbibliografi fra 1935, Merete Bodelsen og Aage Marcus, *Dansk kunsthistorisk Bibliografi* (Kbh. 1935), så at basen primo 2005 omfatter den væsentligste litteratur om dansk billedkunst og arkitektur publiceret fra sidst i 1600-tallet til i dag. Basen ajourføres løbende. For 2009 er der indgået 412 referencer.

2. Finanskrisen og *Bibliography of the History of Art* (BHA)

Indtil 2009 har DKB herudover stået for indberetningen af de danske bidrag til den Getty Foundation finansierede internationale kunsthistoriske bibliografi, *Bibliography of the History of Art* (BHA). Hovedformålet med disse bidrag var at sikre, at resultaterne af dansk-publicerede bidrag til arkitektur- og kunsthistorien bliver gjort synlige for den internationale forskning.

Den internationale finanskrisen har i 2009 tvunget Getty Foundation til at revurdere sit bidrag til videreførelsen af BHA. Frem for en licensmodel er basen nu gjort frit tilgængelig på www.getty.edu.

Men BHA opdateres ikke længere. For udgivelser fra ca. 2008 og frem må den internationale forskning finde nye veje. Danmarks Kunstbibliotek har i 2009 udarbejdet 156 henvisninger med abstracts, men har indtil videre stillet arbejdet i bero. Gennem vores medlemskab af *RIHA* (se nedenfor) er DKB aktiv deltager i drøftelserne om at skabe en decentral web-baseret fortsættelse af BHA, nu byggende på et internationalt samarbejde mellem relevante forskningsbiblioteker og nu med en emnedækning, der transcenderer BHAs eurocentriske anskuelsesmodel.

3. Kunstner-signaturindeks

Projektet sigter på at opbygge en database i Bibliotekets web over signaturer af danske billedkunstnere. Der vil blive fri offentlig adgang til at søge i basen, som udbygges med en facilitet, der gør det muligt for brugere at indsende og oprette nye registreringer.

Projektet bygger på en stor, allerede eksisterende samling af aftegninger, som er indsamlet af bibliotekar Orla Pedersen, og som i 2004-6 er blevet udvidet betydeligt med materiale fra Weilbachs Arkiv, fra Kunsthistorisk Billedarkiv samt fra samlingen af arkitekturtegninger. Orla Pedersen har i samarbejde med kolleger ligeledes stået for forberedelsen af digitaliseringen af hele samlingen, så det bliver muligt at søge på både kunstnernavne og på de initialer, som kunstnersignaturer ofte er forkortet til. Herudover planlægges det at supplere med nogle få oplysninger om kunstnerne samt en afbildning af signaturerne.

Projektet er i 2009 forsat. Indtastningen af metadata om de ca. 10.000 signaturer er i nu afsluttet. Koblingen af billeder og data forventes afsluttet i 2010.

II. INTERNATIONALT SAMARBEJDE

1. Medlemskab af *RIHA*

Danmarks Kunstbibliotek blev i 2009 indvalgt som medlem af *International Association of Research Institutes in the History of Art* ([RIHA](http://www.riha-institutes.org)). Man kan læse mere om RIHA på adressen <http://www.riha-institutes.org/contact.htm>

Samarbejdet med førende internationale kunstbiblioteker skal sikre, at Danmarks Kunstbibliotek får inspiration til at opretholde en forskning, et teknologisk serviceniveau og en kvalitet i samlingsopbygningen, der kan måle sig med tilsvarende forskningsinstitutioner over hele verden.

2. Medlemskab af *artlibraries.net*

Samtidig skal samarbejdet bidrage til at udbrede kendskabet til dansk billedkunst og arkitektur. I den forbindelse er Danmarks Kunstbibliotek fra 2009 indtrådt i det verdensomspændende *artlibraries.net – Virtual Catalogue for Art History* hvor en direkte online adgang til integreret søgning i mere end 20 internationalt førende kunstbiblioteker vil udvide bibliotekets kontaktflade til udenlandske forskere, museer og professionelle kunstfaglige miljøer.

Web-interfacen *artlibraries.net* er en uvurderlig ressource for den internationale forskning til oplysninger om samlet mere end 6.000.000 kunsthistoriske publikationer, arkivalier og originaldokumenter i over 20 forskningsbiblioteker over hele kloden. På sitet tilbyder Danmarks Kunstbibliotek indholdet af hele sin web, hvorved publikationer på artikelniveau om dansk kunst og arkitektur også medtages. Det samme gælder arkivalier, kataloger og arkitekturtegninger.

3. Medudgivelse af *RIHA-Journal*

Publikationsudgifter og eventkulturen er faktorer, der truer den frie kunsthistoriske forskning på livsnerven. Udstillingskatalogets økonomi, deadlines og særlige genremæssige regler indvirker på både fremstillingsform og publikationsmuligheder. De danske forskningsråds abrupte nedprioritering af al publikationsstøtte har effektivt reduceret den humanistiske forsknings og herunder kunsthistoriens adgang til alternative publikationskanaler.

Fagområdets centrale forskningsbibliotek ser det som en vigtig opgave at skabe rum og muligheder for en forskning, der uden for disse ofte snærende rammer frit kan sætte sin egen dagorden og alligevel publicere i et fagligt miljø og en kontekst, der lever op til internationale krav om lødighed og gennemslagskraft.

Gennem et internationalt samarbejde med hen ved 25 kunsthistoriske forskningscentre er der med grundlæggelsen i 2009 af den frit tilgængelige *RIHA-Journal* skabt et online baseret forum, der med dobbelt peer-reviewing vil åbne nye muligheder for publiceringen af dansk kunsthistorisk forskning. Projektet understøttes med en flerårig bevilling af det tyske *Forschungsgemeinschaft*, der på denne måde indtræder som fødselshjælper for et projekt, der på sigt vil reducere samme udgift til videreførelsen af de store og traditionsrige tyske publikationsserier indenfor fagområdet.

Danmarks Kunstbibliotek har som de øvrige deltagere forpligtet sig til i 2010 at forestå leveringen af mellem 1 til 4 bidrag til *RIHA-Journal*, så projektet fra først af får en substans og vægtfylde, der sikrer dets videre fremdrift.

III. INDIVIDUEL FORSKNING

Med hensyn til vægtningen mellem fælles og individuel forskning er det til DKBs fordel, at de ansattes individuelle forskning spænder fra antikken til nutidskunsten. Gennem denne spredning sikres en ligelig kompetence-fordeling i fagreferencen. Den individuelle forskningstid fastholder de ansattes direkte tilknytning til centrale dele af de faglige miljøer, som DKB betjener. Og de til institutionen knyttede projekter udvider kendskabet til væsentlige dele af samlingerne.

Videnskabelig medarbejder ph. d. Mikael Bøgh Rasmussen

I august og september 2009 havde MBR orlov med løn fra Carlsbergfondet med det formål at slutrevidere sin disputatsafhandling "Billedets blik" samt at lave et 30-siders engelsksproget resume, begge dele med henblik på at indlevere afhandlingen ved Københavns Universitet. Afhandlingen blev indleveret til Fakultetet d. 19. november 2009.

Videnskabelig medarbejder mag. art. Anneli Fuchs

Fotografiet som didaktisk, billedskabende og kunsthistorisk redskab belyst gennem de historiske fotosamlinger på Danmarks Kunstbibliotek.

2 måneders forskning bevilget af Novo Nordisk Fonden, afviklet med en måned i 2009 og en måned i 2010

Status:

Opsøgning af litteratur (bøger og tidsskriftsartikler), udarbejdelse af foreløbig bibliografi samt læsning af de væsentligste tekster

Indkredsning af problematikker med henblik på publicering af forskningsresultater (bl.a. afhængigt af mulighed for at få mere forskningstid)

Opdeling af projektet i to dele:

- 1) Erhvervelse og brug af fotografier på Akademiet ca. 1850-1900;
- 2) Oprettelse, indsamling og brug af fotografier i Statens Kunsthistoriske Fotografisamling 1917-ca. 1950.

Med fokus på del 1)

Identificering af mulige trykte kilder til information, gennemgang af beretninger o.l. fra Akademiet, brevsamlinger, erindringer m.v.

Gennemgang af arkivalier, primært i Kunstakademiets Arkiv på Rigsarkivet (dagbøger, inventariefortegnelser m.m.)

Gennemgang af værker med fotografiske gengivelser i Bogsamlingen (bl.a. med fund af ikke tidligere registrerede, foto-illustrerede værker til følge)

Påbegyndt gennemgang af fotografier i Kunsthistorisk Billedarkiv, dels topografiske, dels kunstneriske.

På basis af erfaringer fra trykt materiale indhentning af oplysninger om brevsamlinger på KB og i andre arkiver (kunstner- og kunsthistorikerbreve lader til at være gode kilder)

Desuden:

Påbegyndt gennemgang af arkivalier i Kunsthistorisk Billedarkivs arkiv med henblik på del 2.

Direktør, dr. phil. & ph.d. Patrick Kragelund

Faglige hverv:

- censor ved Danmarks Biblioteksskole.
- ekstern fagfællebedømmer tilknyttet tidsskriftet *Passepartout*
- medlem af redaktionsgruppen for *Analecta Romana*
- medlem af bestyrelsen for Museum Tusulanums Forlag
- fører som medlem af Det danske Sprog- og Litteraturselskab tilsyn med et udgivelsesprojekt om dansk renæssancepoesi og med Sprog- og Litteraturselskabets udgave af Georg Zoegas breve.

Afsluttede projekter 2009

PK har i forbindelse med arbejdet på en bog og nogle artikler været på studie- og arbejdsophold i Venedig og Rom.

Igangværende forskningsprojekter:

- 1) Skriver på en bog med arbejdstitlen: *Roman Historical Drama, from Antiquity to the Romantics* (jfr. publ. 3) og har i den sammenhæng arbejdet på en undersøgelse om ”Performances of Republican Comedy in Fourth Century Rome”; der sigtes på en udgivelse i et internationalt, fagfællebedømt fagtidsskrift.

En undersøgelse med titlen ”The Temple and Birthplace of Diva Poppaea” er indsendt til udgivelse i 2010 i *The Classical Quarterly*, Oxford University Press. Online: JSTOR.

- 2) Arbejder på en serie ”Nye Abildgaard-studier”, i 2009 med særligt fokus på forbindelsen mellem Nicolai Abildgaard og samtidige, udenlandske kunstnere, nemlig maleren Johann Füssli og billedhuggeren Gottfried Schadow.

Den ene undersøgelse, med titlen ”Abildgaard, Füssli and the First Shakespeare Paintings outside Britain” er i 2009 indsendt til bedømmelse i det tyske tidsskrift *Zeitschrift für Kunstgeschichte* med henblik på udgivelse i 2010.

Den anden undersøgelse med titlen “Man müsse keine Statue Equestre machen”: Abildgaard and Schadow in Copenhagen 1791”, involverer et studieophold i Berlin (*Zentralarchiv der Berliner Museen* og *Geheimes preussisches Staatsarchiv*). Undersøgelsen planlægges udgivet i online tidsskriftet *RIHA-Journal* i 2011.

- 3) Arbejder fortsat med en række samlingshistoriske projekter (jfr. publ. 1; 2 og 4).

Publikationer 2009

1. Anmeldelse af: Margareta Staub Gierow, *Pompejanische Kopien aus Dänemark*, Studi della Soprintendenza archeologica di Pompei 24. “L’Erma” di Bretschneider: Roma 2008. ISBN 88-8265-440-5. Euro 230 (pb) i *Bryn Mawr Classical Review*
<http://bmcr.brynmawr.edu/2010/2010-01-42.html>

2. "Rostgaard, Fabretti og Dal Pozzos "Papir Museum". Nogle aftryk af antikke indskrifter i Det Kgl. Bibliotek og to hovedværker i barokkens internationale lærdomskultur", *Fund og Forskning* 48 (2009) 127-54. E-tidsskrift.
3. "The *Octavia* and Renaissance Tragedy, from Trissino to Shakespeare", *Classica & Mediaevalia* 60 (2009) 238-302 (fagfællebedømt). E-tidsskrift.
4. "Popes, Kings and the Medici in the 18th Century *Fasti* in the *Palazzo Mocenigo di S. Stae* in Venice", *Journal of the History of Collections*, Oxford University Press (2009) pp. 1-15 (fagfællebedømt). Online version: Oxford Journal Online.

Seniorforsker, mag. art. Alena Marchwinski

Publikationer

Mødet med den Anden. Et motiv i dansk kunst fra Wilhelm Bendz til L.A. Schou, Museum Tusulanums Forlag 2009.

Afsluttede forskningsprojekter

Emmanuel Lévinas' filosofiske univers og dets relevans i en kunsthistorisk sammenhæng. Resultatet foreligger som en artikel med titlen "Emmanuel Lévinas i etyczny potencjal sztuki" (Emmanuel Lévinas og kunstens etiske potentiale). Til overvejelse i redaktionen af *Zeszyty Humanistyczne (Humanistic Review)*, udgivet af Universitetet i Warszawa

Igangværende projekter

Dødsmotivets historie fra middelalderen til i dag. Delresultater bliver fremlagt ved Aalborg Universitet, november 2010.

Seniorforsker, mag. art. Claus M. Smidt

Forskningsprojekter

I forbindelse med bygningskulturens dag i september 2005 publiceredes i samarbejde med arkitekt MAA, ph.d. Ola Wedebrunn *Modernismens Huse*.

Projektet er blevet viderebearbejdet med henblik på en større publikation, der udgives af Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck med CMS som eneforfatter. Fra fonden REALDANIA modtog Danmarks Kunstbibliotek en bevilling til frikøb i fire måneder af seniorforsker, mag. art. Claus M. Smidt med henblik på arbejdet med dette projekt.

Manuskript ventes færdiggjort i løbet af foråret 2011. (Da mine kontakter i forlaget i mellemtiden er henholdsvis overgået til anden ansættelse/ pensioneret, ved jeg på nuværende tidspunkt ikke med absolut sikkerhed, om udgiveren bliver Nyt Nordisk Forlag).

Dansk arkitektur i 1000 år er et andet stort forskningsprojekt, som sigter på et oversigtsværk i to bind med CMS som eneforfatter. Sideløbende med andet er dette projekt blevet udbygget. Udgiver var planlagt til at blive Aschehougs Forlag, men da dette siden har neddroset sine aktiviteter på dette felt, bliver udgiveren en anden.

Publikationer 2009

91. *Strandvejen her og nu 1-2*, Kbh. 2009 (medforfatter: Bolette Bramsen).

92. Stenalt – renæssanceborg og klassicistisk hovedbygning, i *Stenalt*, Randers Amts Historiske Samfunds Herregårdsserie No. 5 2009, p. 155-165.

Arbejder under udgivelse:

”Frederik VII og grevinde Louise Danners gravmæler” i: Karin Kryger (ed.): *Danske kongegrave*, Selskabet til Udgivelse af danske Mindesmærker I-III.

IV. TILKNYTTETE FORSKNINGSPROJEKTER

1) Tidligere forskningsbibliotekar og souschef, mag. art. Emma Salling

(forskningsprojekt finansieret af Carlsbergfondet ½ 2000-31/1 2001, jfr. Forskningsrapport 1999 og 2000)

Det danske kunstakademi 1754-1857. Akademiets historie belyst gennem dets kunstsamling.

(Projektet var delvis eller helt stillet i bero fra februar 2001 til og med 2004 på grund af ESs virksomhed som medredaktør og medforfatter ved trebindsværket *Kunstakademiet 1754-2004*, hvis sidste bind blev udgivet i november 2004).

Forskning, revision og udarbejdelse af manuskriptudkast blev i perioden 2005-2008 til dels udført jævnsides med udgivelse af emnemæssigt nærliggende bidrag til forskellige kunsthistoriske publikationer. I 2009 er arbejdet blevet koncentreret om færdiggørelse af et manuskript som basis for en publikation. Det anslås, at publikationen bedst vil kunne præsenteres i to bind. Det første skal foruden orienterende oplysninger om samlingens administration og formidling indeholde kapitler om kunstsamlingens forskellige typer værker, der har sammenhæng med Akademiets historie og virksomhed i perioden 1754-1857 (Guldmedaljearbejder, medlemsstykker, portrætter, studiesamlinger, altertavler og særsamlinger af danske kunstnere), og desuden et kapitel om Akademiets forhold til den danske offentlighed. Dertil kommer en ekskurs om Udstillingsfondens portrætter. Det andet bind vil kunne indeholde de ræsonnerede kataloger over eksisterende, afgivne eller forsvundne kunstværker foruden fortegnelser over inventarer, litteratur, udstillinger og registre. Begge bind skal illustreres med værker fra samlingen og andre relevante værker, f.eks. tegnede og malere skitser eller gentagelser.

I løbet af 2009 blev der formidlet kontakt til Selskabet til Udgivelse af danske Mindesmærker. Det resulterede i et møde den 30. september med Selskabets bestyrelse, hvor ES orienterede om den planlagte publikations indhold og omfang. Herefter oplyste Selskabet, at det var interesseret i at søge en udgivelse iværksat. På det følgende bestyrelsesmøde den 2. december 2009 var der lejlighed til at redegøre nærmere for arbejdet med manuskriptet og koordineringen af kapiteltekster og kataloger. Som et nødvendigt grundlag for det videre arbejde blev det besluttet at opstille kortfattede, reviderede, nummererede lister over eksisterende, afgivne og forsvundne værker med tilknytning til perioden 1754-1857; ligeledes at opstille en nummereret liste over værker, der relaterer til perioden efter 1857, med henblik på at inkludere et summarisk katalog over disse værker. Herigennem vil fortsættelsen af traditionen fra Akademiets første 100 år kunne belyses, og den planlagte publikation vil således også kunne fungere som et samlet katalog over hele kunstsamlingen.

Arbejdet med ovennævnte lister blev påbegyndt i december 2009 (afsluttet i 2010). De ræsonnerede katalogposter af varierende længde omfatter i alt 905 numre (heraf 582 eksisterende værker), de summariske katalogposter, der kun medtager eksisterende værker, i alt 81 numre.

Emma Salling
28. oktober 2010

2) Universitetslektor mag. art. Hannemarie Ragn Jensen (forskningsprojekt finansieret af Kbh. Universitet og Kulturministeriets forskningsfond 1/9 2002 til 31/8 2003, jfr. Forskningsberetning 2003 og 2006).

Registrering og præsentation af maleren J.L. Lunds c. 260 1:1 kalker efter senmiddelalderens og den tidlige renæssances italienske mestre.

Under henvisning til tidligere redegørelser er der i indberetningsperioden indsamlet supplerende informationer om de originale værker, som J.L. Lund kopierede i 1802-04. Lunds indsamling af kalker må ses på baggrund af et ønske om at tilvejebringe et nyt og hidtil ukendt undervisningsmateriale for elever ved Kunstakademiet i København. Ligeledes uddybes materialet med Lunds egne udsagn fra rejsedagbøger og den omfattende brevsamling på Det Kgl. Bibliotek og i Rigsarkivet. Relevante oplysninger og præciseringer indføres i manus med henblik på at udfylde lakuner både med hensyn til den danske og den internationale kontekst.

Arbejdet er i 2009 fortsat.

Da J.L. Lunds kalker efter italienske mestre i senmiddelalder og renæssance er meget skrøbelige, idet papiret er jernholdigt og selvdestruktivt, er det i 2009 aftalt, at der gennemføres en digital affotografering af hele materialet. En online publikation er under overvejelse.

3) Arkitekt MAA Gorm Harkær (forskningsprojekt blev i 2000 støttet med løn i tre måneder af Bibliotekets egne midler).

En monografi med arbejdstitlen Kaare Klint er afsluttet og udgives i 2010 som et tobindsværk på dansk og engelsk af KLINTIANA - center for studier af Kaare Klints arkitektur. I samarbejde med Kunstindustrimuseet arrangeres efterfølgende en udstilling om Klint.